

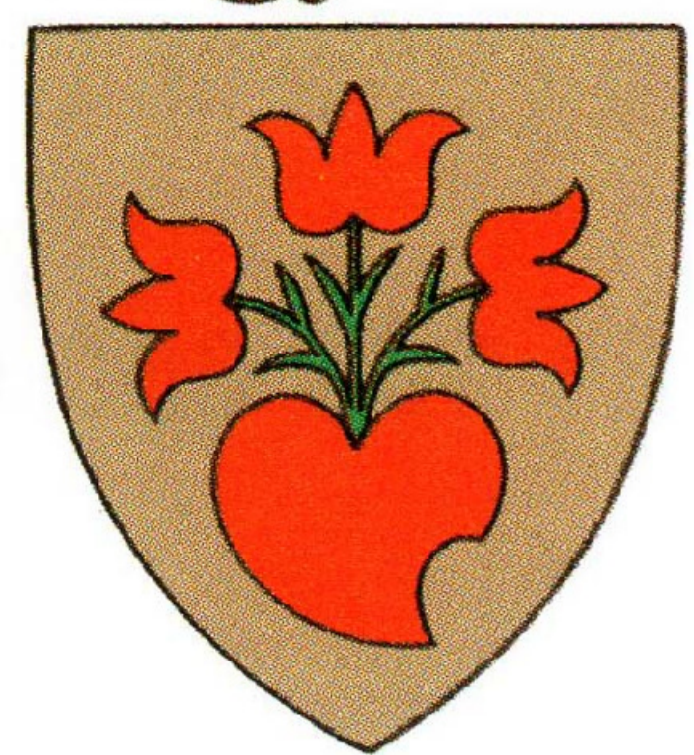

Nagykátai képes emlékezete

Régi fotóráfiák Káplár Béla gyűjtőalbumából

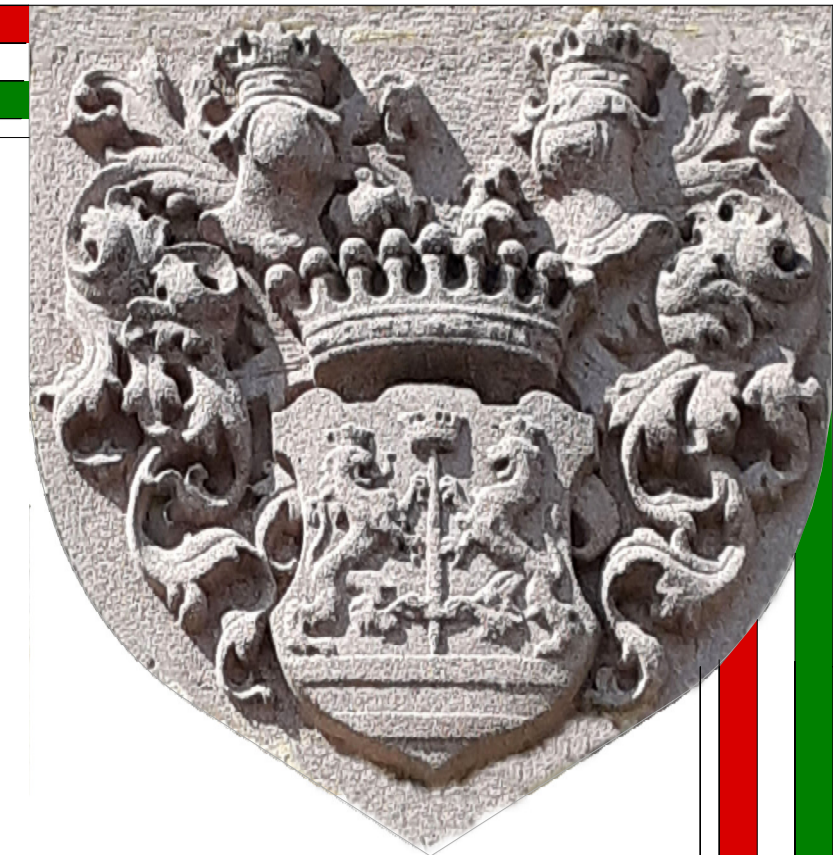
Ezen a helyen régi nagykátai fotóráfiákat, anekdotákat és saját helytörténelmi írásait találhatja az ide látogató. A fotók pillanatait, valakinek a kezében lévő, akkor még igen ritka, fekete csoda masina rögzítette. A fényes papírlapokon valahol egy fókuszterületen, félre törött dobozban álltak át az ezernyelű távozásait. Saját arcát sem látni a képeken, mert csak a nagyapja, dédapja koráról mesélnek. Működési képek még lehetnek másai is, családtagok, politikai és köztársasági vezetők. Ha ott maradnak a város történetéért, a helytörténetéért, a községért, szívesen közlöm.

Nagykátai

Válogatás hagyományőzők, helytörténészek, lokálpatrióták munkáiból, gyűjtéseiből.

Buzini gróf Keglevichék Nagykatán

Káplár Béla

Káplár Béla a Honvédtüzér hagyományőrző csapat parancsnoka. A csapat 2008-ban Pro Urbe Nagykatá városi kitüntetését kapott.

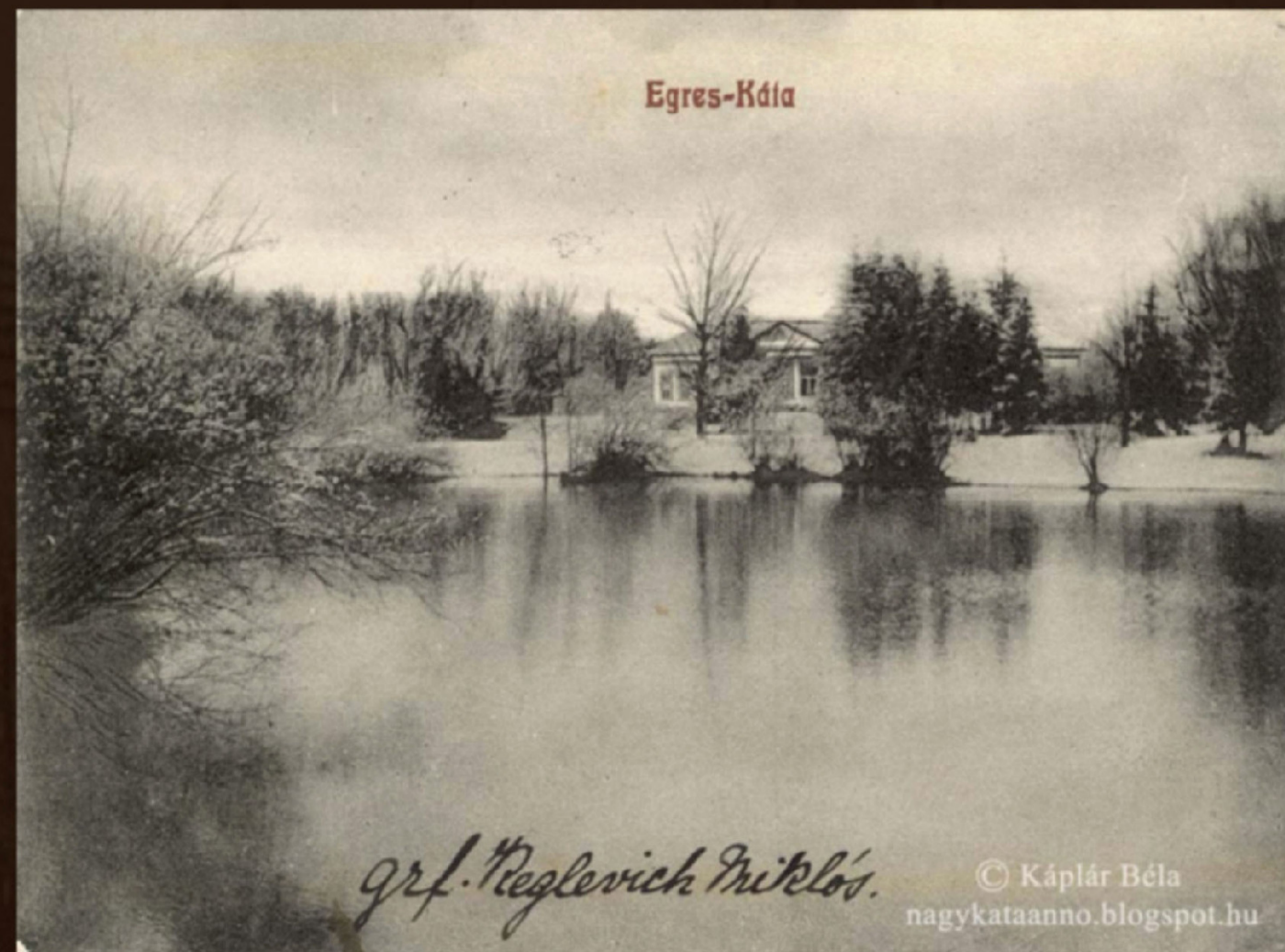
Keglevich nyomában I. – A Keglevich kastély tava

A régi idők kastélyépítői nagy gondot fordítottak az épület környezetére, a sétautak megtervezésére, a megfelelő növények, fák ültetésére. Van kastély, amelyet valóságos arborétum vesz körül ritka vagy messze tájra idéző ritkaságok pompázatos, mesébe illő látványával.

A kastélyok építetői – sok példa van rá – arra törekedtek, hogy a kastély közelében kisebb, nagyobb, ha természetes nem volt, hát mesterséges tavacska is legyen. Szép vezetési sétautakkal, remek kis pihenőpadokkal, igazán ékszeresek voltak, ezek a csillogó vizek, az évszázados fákkal benőtt kastélyparkok.

A fennmaradó régi képek tanúsága szerint az Egres-Kátán lévő Keglevich család kastélyát nagy, szép park ölelte körbe. (De valahol olvastam, hogy a rózsakertészet is országos hírnév volt.) Valószínű, hogy itt egy természetes mélyedést továbbmélyítve készítettek azt a szép tavacskát, melyben még sziget is volt kialakítva. Remek fahidacska ívelt át a vízen és érte el a sziget partját.

A képeslap érdekessége, hogy gróf Keglevich Miklós kézirattal tette rá, az 1910-ben postára adott képeslapra. (Kucza Péter gyűjteményéből)

A második képen jól kiemelhető a sziget és a fahíd. A fénykép 1909 májusában készült.

A harmadik kép valahol a kastély parkjában rögzítette a nyári társaságot.

A tó még a hatvanas években jó horgászhelynek bizonyult, sokat horgásztam ott. Akkor még látszott valami az egykori szépségéből. Már a tónak nyoma sem nagyon maradt, legfeljebb nád sűrű az egykori tófenéken a régi szép időről. Egy szép látvánnyal szegényebbek lettünk.

Keglevich nyomában XII. - Keglevich Miklós

Július 27-e volt. A délutáni meleg ugyanaznak nyomta felfelé a higany szálát. Az ebédő asztalánál csücsültem, valamit írógattam, azt hiszem a postát készítettem elő a holnapra. Csörren a zsebtelefonom.

- Halló, tessék – szólak a készülékbe.
- Halló, itt Keglevich Miklós Floridából, Miami-ból.

S innen egy hosszú, barátságos beszélgetés következett, késő délután pedig már internetes levelet is kaptam Keglevich Miklóstól. A tavasszal megjelent, "A menyegző" című írásom igen felhívta a figyelmét, hiszen számára ismeretlen kedves képet látott a jegyzetben. Ezt írta:

"Nagyon kellemesen meglepett, amikor láttam az apám, Keglevich Péter fotóját a testvére, Gábor (onkám)* házassága alkalmával Keglevich Gabriella-val. (Bili)"

Gróf Keglevich Péter ekkor még legényember volt. 1936-ban nőt vett Polascevic Mária grófnót. A fiúgyűlölet születte Brzsebet 1937-ben és 1939-ben Miklós.

Nagyon örülök, hogy megtisztalt Keglevich Miklós a telefonhívásával és az azóta küldött leveleivel. Az Egyesült Államokból, a földgölgő több feléről is figyelemmel kísérik munkáimat. Ez biztatást ad a további tevékenységhez, a blog folytatásához.

Pár nap múlva "kínesekek" is kaptam az óceánon túlról. Fényképeket Bgreskátáról, melyek 1907-ben fotózták. Igaz szennyeztek ezek a helytörténet számára. Most csak egyet mutatok be, a többi is csepegtetem majd.

A képhez nem is kell fűzőm semmilyen szöveget, hiszen azt minden tudniával ellátott.

A képen gróf Keglevich Gábort (1848-1924) látjuk a két unokával Tisza Györggyel és Tisza Imrével. György 1980-ban halt meg 82 éves korában. Imre 17 évét élt, valami elszakította élete formát.

* A jelentése: nagybátyám

Keglevich nyomában IV. – Egreskátai Keglevich kastély

Az előző jegyzetemben hivatkoztam – mint forrásmunkára – Dr. Borovszky Samu által szerkesztett Pest-Fillis-Solt-Kiskun Vármegye - című műre, melynek a "Mezőgazdaság és állattenyésztés" fejezetéből idéztem a Keglevich birtok gazdálkodásának leírását.

A vármegye községeinek leírása is benne van e kötetekben, így természetesen Nagykatáé is. Ezen íráshól idézem ide azt a részt, mely az egreskátai kastélyt írja le pár mondatban.

A háború alatti időkben, a gazdátlanul maradt kastély berendezését, értékeit fogta és vitte boldog, boldogtalan. Valószínűleg a németek kezdték a szét rablást, az oroszok folytatták és a lakosság vette a végére a pontot. Nagykatán is lappang még egy-két dolog. Tudok egy ülgarnitúráról és egy gyönyörű hatalmas tükörről mely onnan származhat. Még a kastély épülete is nyomtalanul eltűnt a föld színéről. Egy-két nyomorúságos mellékhéület idezi ma már a múltat.

"Egreskátai puszta, mely 1848-ig gróf Keglevich Gábor földesúri hatósága alá tartozott s nagyobb része most is gróf Keglevich Gáboré, a hol csinos kastély is áll, melyet 1820 körül gróf Keglevich László építtetett. Itt is kb. 3000 kötetes könyvtár van, továbbá afrikai vadászati trophéumok gazdag gyűjteménye, melyeket gróf Keglevich Gábor fia Miklós hozott onnan; végre XVII. századi mesterek festményei, közöttük néhány eredeti Rembrandt. Az egreskátai birtok egy 1640-ből származó s gróf Keglevich Gábor tulajdonában lévő oklevél szerint, akkoriban Hétkátai Katis Perencze volt, kitől vételi újján került a Keglevich család birtokába, mely aztán a birtokra kir. adományt is nyert. Tartoztatnak még a következő lakott helyek: Brásodlak, Oregodlak, Újszőlők, Feketeerdő, Kerekő, Szőlőkalja és Berekőse"

Képet a kastélyról Kucza Péter kölcsönözte.

© Káplár Béla nagykatana.blogspot.hu

Keglevich nyomában III. – Gróf Keglevich Gábor birtoka

Nagykátai és környéke 1663-ig Kátay Ferenc haláláig, a Kátay család birtoka volt. 1663 után a Keglevich család vette meg a területet és itt gazdálkodott 1945-ig.

1910 és 1911-ben megjelent egy remek sorozat tagjaként a "Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye" - c könyv, I. és II. kötet, Borovszky Samu szerkesztésében.

Beszékványokban olvashatjuk az alábbi leírást a Keglevich birtok gazdálkodásáról, az akkori állapotok szerint.

A képet is e kötetből kölcsönöztem.

"Egreskátai, gróf Keglevich Gábor birtoka. Összes terület 2560 m. hold; ebből kert és beltelek 35, szántóföld 2000, kaszáló 40, legelő 20, szőlő 50, nádas 60, és az adó alá nem eső terület 15 m. hold. Gazdálkodás és ismrendszere: részben négyes és nyolcas vetőfaj, részben szabad gazdálkodás. Dohányt 73 kat. holdon termel. Látálmány összesen 58; ebből igás 18, hintő 12, anyakacsa 10, eszék 13, és mén 2. Nevezetesebb anyakacsák Wierthin és Missis C. nevezetesebb mén Bgreskátai II. amerikai teliverek. Szarvasmarha állomány összesen 408; ebből jános okár 80, 120 vöröstarka tehén, 40 tinó és 36 iás; gulyabeli 78 és hizomárha 30-50 vegyesfajta, tenyésztés a simmenthali, Sertésállomány 60 anyakacsa és 6 kan, szőke mangalica. Napj tejttermelés 300-600 liter amit Budapesten értékesít. Baromfityesztésben a fehér fajtyúk és a pekingi kacsa után az évi forgalom 2000 korona. Van méhészete 16 kaptárral és haltenyésztés három tóval, amiben fűfaj a ponty a mit Budapesten értékesít. Erdészetében uralkodó fa a tölgy, a mit gazdasági célokra használnak fel. A borászaton a fő borszőlőfaj az olaszrizling, eszék, dinka, szőlőkamenka és a főcsemegefaj a fehér és a piros chasselas. Kertészetében a dinnyetermesztést üzi 25 - 30 m. holdon, kb. 5000 korona évi forgalommal. Van téglafőzője, a mely évente, szőlője szerint 50.000 téglát tud előállítani. s van 2 darab ő és 10 lőerős gőzcseplőkészletek, egy gőzkeje és 3 aratógépe. A munkaeszt Nagykatán és környékén szerzi. Napszámárak férfiaknál 1,6 - 3 korona. Az átlagos földhasznosbér e környéken 40 korona."

Keglevich nyomában XIII. – gróf Keglevich Gábor unokái

113 évvel ezelőtt több fénykép is készült az egreskátai, gróf III. Keglevich Gábor kastélyának kertjében. Bizonyára nagy volt az öröm, hiszen Brzsebet lánya – férje Tisza Kálmán (1867-1947) – a két unokával hazalátogató. (Bkkr gróf III. Keglevich Gábor 59 éves volt.)

A kép tanúsága szerint a nagyapja megtálatta unokáit a kertben. Valószínű, hogy nyári nap volt, a fiúkat kalappal védték. Am köténytűk kötétek eléjük, ha már segítenek nagyapának, a szép matröz ruhákat ne kosszólják be. Melletük két tascónak vélhető kutyus hancúrozott. A háttérben a kastély képe.

Az előző írásomban - Keglevich nyomában XIII. - írtam a két unokáról.

A képet Keglevich Miklós küldte az Amerikai Egyesült Államokból.

1907. szeptember

Keglevich nyomában VI. – Azok a boldog egreskátai napok...

Pár nappal ezelőtt előszedtem a Keglevich felirattú borítékot, melyben a Gróf Keglevich család fényképeit őrzöm, amiket úgy 30 évvel ezelőtt gyűjtöttem be. Mészegettem, melyekről is kellene mesélni. Kezembem vettem egy nagyon szép képet, jóváátást, férfi, díszmagyarban. A hátulján ceruzás írás "Keglevich István Bili gróf fia". Hogy valamire moszalljak – manapság óriási segítség – beírtam a keresőbe: Bili gróf fia.

Régóta hiszem, hogy véletlenek nincsenek. Ki is írta a képernyő "Bmléksim Bgreskátáról". Rögötön rájöttem, hogy kincse akadtam. Gyönyörű képek a parkról, a tóról, aminek ma már igen szép nyomát láthatjuk.

Egy hölgy írta a boldog ifjúkoráról, amennyire ifjú kora engedte, ismerte a Keglevich családot. Lehetetlen nem nagyon ismernem, két nap múlva már telefonon beszélgettem Dr. Veszely Károlyné Harmath Gertrúd úrnővel, ki most Pécsen lakik. A hosszú és igen jó hangulatu beszélgetés vége az lett, hogy hozzájárult a visszaemlékezésének közléséhez, amit most már Önök is olvashatnak ebben a bejegyzésben:

Emlékeim Egreskátáról

Édesapám Harmath Árpád 1935-től a Keglevich uradalom intézője lett. Több ezer holdon gazdálkodott a Keglevich gróf. Nagy uradalom volt, így sok cselédház épült az egreskátai kastély köré. Sok dohányt termesztettek, nagy szántó pajtóra volt szükség. Gyakran jött ellenőrizni a pénzügyőrök, Veszely Károly pénzügyi ellenőr, aki később apósom lett.

A Keglevich-kastély parkja. Veszely Károly és kollégája, 1937 nyarán. Balra apósom, Veszely Károly.

Gróf Keglevich Gabriella a Gábor gróf felesége távoli rokonok voltak. Gábor grófnak Somogyban, Zalában, és Horvátországban is volt birtoka.

Bili gróf Bgreskátán született. Az akkori kis inasok amikor megkérdezték, hogy fiú, vagy lány született így felelt: se nem fiú, se nem lány, hanem "egy komasz". Ez a kisnász 1946-ban még mindig ott volt Bgreskátán, s mentett, amit tudott a kastélyból. Hűségese volt.

Jól menő gazdaság volt az egreskátai, s jól fejtette az alkalmazottakat. Birtok és saját iskolát tartott fenn. A régi iskoláépület az intéző házával szemben volt a kastély felé. Bodor tanító tanított 1937-ben ott. Bátyám az első eljáratott járt.

Keglevich-uradalom parkja

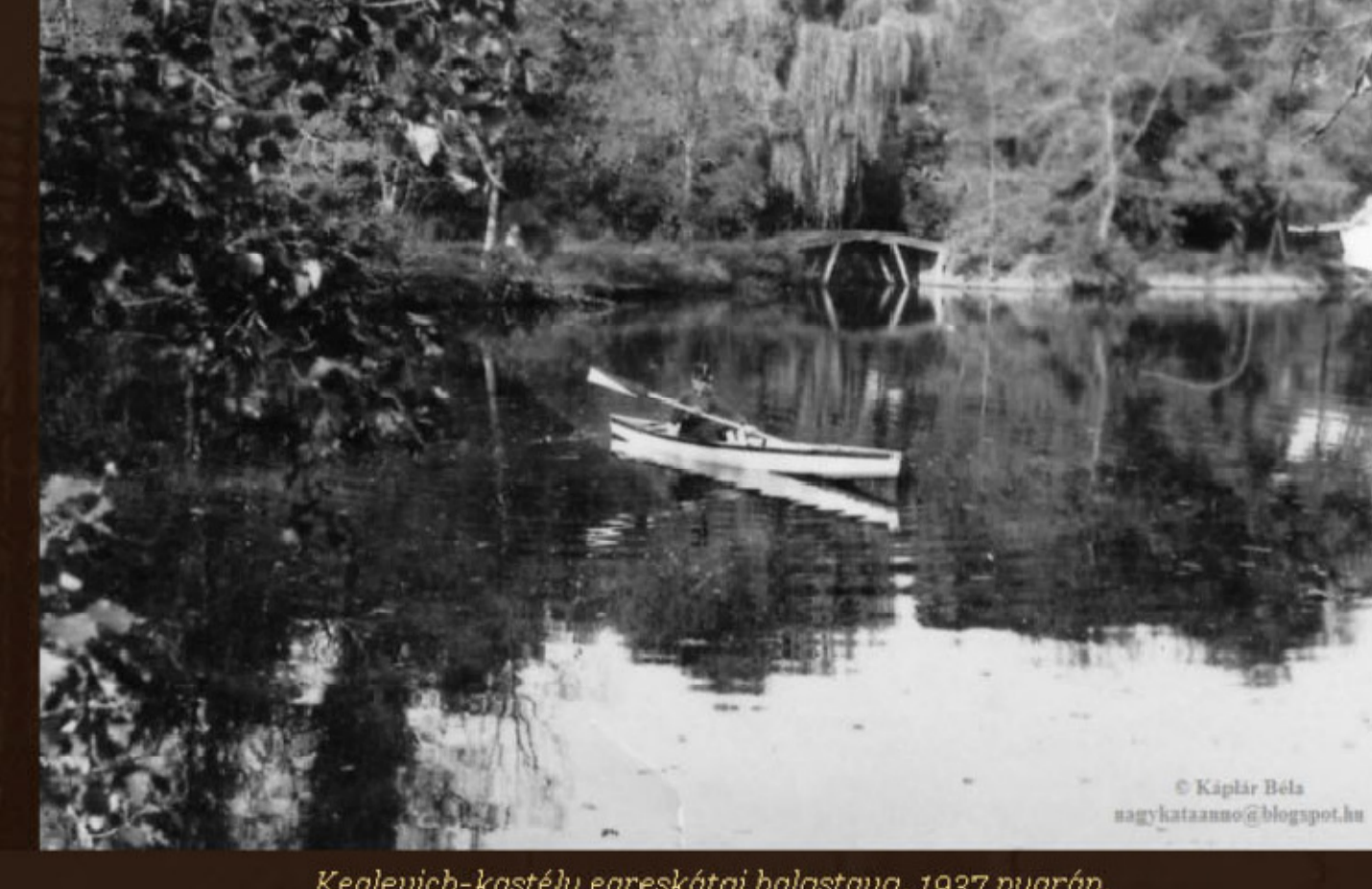
Nagy vadászatok voltak, különösen télen nyúlra és fácánra. Igen szép lipicai-nómiusz-arab keverékű lovak voltak.

Gábor gróf ingázott az egreskátai és a somogyi birtokai között. Komoly tehénestet és nagy birkanydjak voltak. Kár volt azért a jól karbantartott uradalomért, hogy 1945 után tönkrement. Édesapám, Harmath Árpád 1939-ben behűtött katonának, és részt vett az erdélyi bevonuláson, hisz édesanyja Kovácsán él.

1946-ban Édesapám a nagykátai-járási, járási gazdasági felügyelője lett, 16 település és Bgreskátai tartozott hozzá.

A Keglevich-kastély parkja. Középen Harmath Árpád intéző, jobbra Veszely Károly pénzügyőrök küldöttje, ellenőre, 1937 nyarán.

Keglevich-kastély egreskátai halastava, 1937 nyarán. A csónakban Veszely Károly pénzügyőr evez.

Keglevich grófnővel 1946-ban találkoztam utoljára. Akkor átta el a kastélyt s valamennyi földjét – már ami megmaradt. A nagy uradalomnak vége lett. Gábor gróf többet nem jött Bgreskátára. Az Anka család vette meg a kastélyt, be is költöztek a kis kastélyba. Azután tőlük is elvettek az egészét. A nagy kastélyt elbontották. Az épületek tönkre mentek. Egy pár cselédházban még most is laknak.

Amikor Édesapám rendőrségi felügyelet alá helyezték, az egreskátai volt cselédek aláírását gyűjtötték, felmentek a miniszteriumba, és kérték a szabadon bocsátását, mert nélkülük nem tudták beszerezni a vetőmagot. Édesapám a szabadulása után vetőmagot szerzett a járásnak.

A mai Horvátország területén ma is élnek Keglevich grófok. Bili grófnő földjére ment 1946 ősszén. Azóta nem hallottuk felőle, tudom, hogy Gábor gróf Horvátországban halt meg.

Grófi rang és címer megerősítés: "Buzini Keglevich Miklós és Péter bárók grófsága. I. Lipót, 1697. aug. 4. Bécs. P.421. Keglevich cs. lt. okl. 1.19. sz."

Pécs 2018.05.09.

Dr. Veszely Károlyné Harmath Gertrúd